אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי רבי יהודה אומר [א]לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: **גמ'** איבעיא להו רבי יהודה ארישא קאי ולקולא או דילמא אסיפא קאי ולחומרא ת"ש דתניא רבי יהודה אומר לכל אילפסין הוא נותן לכל הקדירות רותחות הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר סבר רב יוסף למימר מלח הרי הוא כתבלין דבכלי ראשון בשלה ובכלי שני לא בשלה א"ל אביי תני רבי חייא מלח אינה כתבלין דבכלי שני נמי בשלה ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא ואיכא דאמרי סבר רב יוסף למימר מלח הרי הוא כתבלין דבכלי ראשון בשלה בכלי שני לא בשלה א"ל אביי תני ר' חייא [א]מלח אינה כתבלין דבכלי ראשון נמי לא בשלה והיינו דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבישרא דתורא: **מתני'** [ב]אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן ואם נתנוה מבעוד יום מותר ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן: **גמ'** אמר רב חסדא [ג]אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה אבל כופה עליה כלי שלא תשבר אמר רבה מ"ט דרב חסדא קסבר תרנגולת עשויה להטיל ביצתה באשפה ואינה עשויה להטיל ביצתה במקום מדרון והצלה מצויה התירו והצלה שאינה מצויה לא התירו איתיבי' אביי והצלה שאינה מצויה לא התירו והתניא [ד]נשברה לו חבית של טבל בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה בגולפי חדתי דשכיחי דפקעי איתיביה [ה]נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ניצוצות נמי שכיחי איתיביה

רש"י

אבל נותן הוא לתוך הקערה. דכלי שני אינו מבשל: **תמחוי.** כעין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכה ומשם מערה לקערות: **ר' יהודה אומר לכל וכו'.** בגמ' מפרש אהי קאי אכלי ראשון או אכלי שני: **חוץ מדבר שיש בו חומץ או ציר.** שהן מבשלין את התבלין כשהן רותחין: **ציר.** הנוטף מן הדגים כשכובשים אותן במכבש: **גמ' ארישא קאי.** אאילפס דקא אסר ת"ק וקאמר ר' יהודה לכל אילפסין הוא נותן דכלי ראשון לא מבשל: **או דילמא אסיפא קאי.** אקערה ותמחוי דקא שרי ת"ק וקא אמר ליה רבי יהודה בכל קערות ותמחויין מודינא לך חוץ מדבר שיש בו חומץ ואפילו כלי שני נמי לא: **דבכלי ראשון נמי לא בשלה.** ומותר ליתן ואפילו בכלי ראשון משהעבירו מן האור: **מתני' אין נותנין.** בשבת: **כלי תחת הנר.** לקבל בו שמן המטפטף משום דשמן מוקצה הוא וקסבר אין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל. אי נמי קסבר אסור לבטל כלי מהיכנו להושיב כלי במקום שלא יוכל עוד ליטלו [ד]משום דהוי כקובע לו מקום ומחברו בטיט ודמי למלאכה וכלי זה משיפול בו השמן המוקצה יהא אסור לטלטלו: **מותר.** להניחה שם: **ואין ניאותין.** נהנין: **גמ' אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה.** כשהיא מטילתה במקום מדרון שמא תתגלגל ותשבר. ומדיוקא דמתניתין שמעינן לה דדמי לנותן כלי תחת הנר לקבל בו שמן: **אבל כופה עליה כלי.** ולא תימא אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל: **באשפה.** ויש לחוש שמא תשבר ברגלי אדם וכופה עליה כלי: **והצלה מצויה התירו.** לטלטל כלי לצרכה ואף על פי שהבילה דבר שאינו ניטל בשבת: **שאינה מצויה.** כגון מדרון וטיפטוף דשמן דמתני': **נשברה לו חבית של טבל** גרסינן: **מביא כלי.** ואף על גב דטבל דבר שאינו ניטל הוא וחבית לא שכיחא דפקעה: **גולפי.** חביות: **נותנין כלי.** מתניתין היא ומותיב ליה מינה: **ניצוצות.** שלהבת הנוטפת מן הנר כדי שלא ידלק מה שתחתיה ואע"ג דניצוצות לא מיטלטלי ולא שכיחי:

איתיביה

תוספות

אבל נותן הוא לתוך הקערה כו'. מהכא ליכא למידק דעירוי ככלי שני מדקתני לא יתן לתוכה תבלין ולא אשמעינן רבותא אפילו שלא יערה על הקערה שתבלין בתוכה דאדרבה דוק מסיפא דקתני אבל נותן הוא לתוך הקערה ולא קתני מערה[א] על הקערה שתבלין בתוכה ורבינו שמואל מביא ראיה דעירוי ככלי שני מהא דקי"ל[ב] תתאה גבר[ג] ולר"י נראה דעירוי ככלי ראשון ומביא ראיה דבזבחים בפרק דם חטאת (דף צה: ושם) ת"ר אשר תבושל בו אין לי אלא שבישל בו עירה לתוכו רותח מניין תלמוד לומר [אשר תבושל] בו ישבר אלמא דעירוי חשיב מבשל ובירושלמי בפרק כירה[ד] בעי מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה ר' יונה אמר אסור דעירוי ככלי ראשון חיליה דר' יונה מן הדא[ה] אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח ודחי ר' יוסי תמן כלי חרס בולע תבלין אינו מתבשל השיב רבי יוסי בר בון והתניא מניין שבכלי נחשת כן תלמוד לומר ואם בכלי נחשת בשלה אית לן למימר כלי נחשת בלע בתמיה פי' ע"י עירוי אם אינו מבשל לא בלע[ו] אלמא דמסיק דעירוי ככלי ראשון ונראה דעירוי לא הוי ככלי ראשון ולא ככלי שני אלא מבשל כדי קליפה דהא קי"ל כשמואל דאמר תתאה גבר דתניא כוותיה בכילד צולין (פסחים עו.) ומ"מ מבשל כדי קליפה דאמר התם תניא כוותיה דשמואל חם לתוך צונן או צונן לתוך צונן מדיח ופריך חם לתוך צונן אדמיקר ליה בלע[ז] אלא אימא חם לתוך צונן קולף צונן לתוך צונן מדיח וכן משמע בשילהי מסכת ע"ז (דף עו.) דאמר מר [ה]עוקבא זבן יורה מעכו"ם אהדר ליה גדנפא ומסיק כבולעו כך פולטו מה בולעו בניצוצות אף פולטו בניצוצות ואי עירוי ככלי ראשון [ט]מאי איריא משום דבלע בניצוצות אפילו בלע בליעה גמורה פלט בניצוצות שהוא עירוי אלא ודאי לא מבשל אלא כדי קליפה ואם עירו רותחים על התרנגולת צריכה קליפה וכלי שתשמישו ע"י עירוי כגון קערות יכול להגעילן ע"י עירוי דכבולעו כך פולטו אבל כלי שנתבשל בו איסור לא סגי להגעילו על ידי עירוי[ח] והא דאמר בפרק בתרא דע"ז (דף עד:) דרש רבא נעוה ארתחיה[ט] דהתם מסתמא ע"י עירוי[י] שאני התם דאותה נעוה לא בלעה ע"י רותחא[ו]): **לכל** קדרות רותחות הוא נותן. נראה דדוקא בתבלין פליג אבל בשאר דברים מודה דכלי ראשון מבשל אף כשהעבירו מעל האור: **והיינו דר"נ.** נראה דאף לפי' הקונטרס שפי' [ז]דבכל מקום דאיכא לישני דפליגי בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר אחרון ולר"ת[יג] בשל סופרים הלך אחר המיקל וכן לריב"א שפירש שבכל מקום איכא דאמרי טפל לגבי לשון ראשון שהוא עיקר[יד] הכא הלכה כלישנא בתרא דללישנא קמא פליג ברייתא דרבי חייא אדרב נחמן וללישנא בתרא היינו דרב נחמן[טו] ומתוך כך פסק רבינו שמואל שמותר לתת מלח בתבשיל בשבת אפילו בכלי ראשון שהעבירו מן האור והמחמיר כלישנא קמא שלא ליתן מלח בקערה[טז] כל זמן שהיד סולדת בו תבא עליו ברכה[יז]: **ואם נתנוהו מבעוד יום מותר.** הלשון דחוק דהוה ליה למימר אבל מבעוד יום נותנין: **ואין נאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן.** איכא לאוקמה כר"ש [ח]דמתיר מותר השמן שבנר ואין ניאותין דקתני הכא היינו כל זמן שדולק [ט]דבמוקצה מחמת מצוה מודה ר"ש כדאמר בגמ' לקמן (דף מה.) אין מוקצה לר"ש אלא שמן שבנר בשעה שהוא דולק הואיל והוקצה למצותו הוקצה לאיסורו ולא שבנר ממש קאמר דההיא אסור בלאו הכי משום מכבה כדאמר בביצה פ"ב (דף כב. ושם) המסתפק ממנו חייב משום מכבה אלא כלומר שמן המטפטף מן הנר[יח] והטלטול דנר עצמו אין לאסור[יט] מטעם דהוקצה למצותו ולא אסור לטלטלו אלא משום דנעשה בסיס לדבר האסור כדאמרינן בסוף פירקין (דף מז.) הנח לנר שמן ופתילה הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור אבל מטעם דהוקצה למצותו לא היה אסור לטלטלו שאין ביטול מצוה במה שמטלטלו: **אע"פ** שאמרו חכמים אין נותנין כו'. אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן ה"ל למימר דתנן במתניתין וכלי לקבל ביצה לא שמעינן אלא מדיוקא דמתני' אלא משום דבעי למימר אבל כופה עליה כלי נקט ביצה: **הצלה שאינה מצויה לא התירו.** פי' בקונטרס לדבר שאינו ניטל וגרס בההוא דפריך אביי מינה בסמוך נשברה לו חבית של טבל בראש גגו דטבל אינו ניטל וקשה לריב"א דאי גרס בה[כ] טבל אמאי פריך לרב יוסף מברייתא אחרת[כא] מהך דהכא הוה ליה לאקשויי ועוד דבפרק כל כתבי (לקמן דף קיז: ושם) משמע בהדיא דלא גרסי' בברייתא דהכא טבל דלא בשל טבל מיירי דקתני סיפא נזדמנו לו אורחין מביא כלי אחר כו'[כב] ונראה לו לפרש[כג] דהצלה שאינה מצויה לא התירו לטרוח בכל דבר אפילו בדבר הניטל[כד] משום טירחא[כה]: **שאינה** מצויה לא התירו. והא דאין נותנין כלי תחת הנר לקבל שמן חשיב הצלה שאינה מצויה[כו] לפי שרגילים לעולם לתת כלי תחת הנר מבעוד יום[כז] וניצוצות אע"ג דקאמר בסמוך דשכיחי[כח] לא שכיחי כולי האי שיחושו לתת שם כלי מבעוד יום ולהכי חשיב לה הצלה מצויה:

דמבטל

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ו טוש"ע או"ח סימן שיח סעיף ט:

לח ב מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה כג ופ"ה הלכה יג סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן רסה סעיף ג:

לט ג מיי' פכ"ה שם סמג שם טור ושו"ע או"ח סימן שי סעיף ו וסימן שכב סעיף א וסי' תקיג סעיף ד:

מוסף תוספות

א. מאילפס. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ב. כשמואל דאמר. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ג. ואי עירוי מבשל א"כ עילאה גבר. תוס' הרא"ש. והיה מתיר מתוך כך לערות רותחין מכל"ר על התרנגולת כדי למולגה. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ד. משמע דעירוי ככל"ר. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ה. וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר וכו' מ"מ. תוס' הרא"ש. ו. דמשמע לי' לר' יוסי בר בון דנהי דאיכא לאפלוגי בין בליעה לבשול ה"מ בכלי חרס שבליעתו קלה, אבל בכלי נחשת שקשה לבלוע, אין מבליע בו אלא חום שהוא ראוי לבשל, ומדשתק ר' יוסי, אלמא קבלה מיניה. פי' הר"ן. השתא מדמי התם כמו שבולע ע"י עירוי, כמ"כ מבשל ע"י עירוי, ש"מ מדתניא כוותיה דר' יונה. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ז. פי', קודם שיצטנן חום שלמעלה, נבלע ממנו מקצת בתחתון. ומשני. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ח. שאין מבשל אלא כדי קליפה וכו' וגם אין לו כח להפליט אלא כדי קליפה ולא כל האיסור הבלוע בדופני הכלי מעבר לעבר. רא"ש. [אלא] צריך הגעלה בכל"ר. הגהות אשר"י. ט. ונעוה היינו גת. פי' הר"ן. אלמא עירוי ככל"ר. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. י. שהרי הגת גדולה וכבידה שאין יכולין לתתה לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה, אלא ע"כ ע"י עירוי קאמר. תוס' ע"ז עד: ד"ה דרש. וחשיבה הגעלה. רא"ש. יא. ועוד מייתי ר"ת ראיה. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. יב. ששפכן ע"ג קמח אע"פ שנשפכו לכלי שני, אלמא עירוי ככלי ראשון, מיהו קשה היכי פטר הא אינו מבשל אלא כדי קליפה לשמואל דאמר תתאה גבר דקי"ל כוותיה, וי"ל. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. יג. בדאורייתא לחומרא. תוס' ע"ז ז. ד"ה בשל. יד. והלכה כלישנא קמא. תוס' ע"ז ז. ד"ה בשל. טו. דכיון דר"נ לתרוייהו לישני אזיל לקולא אית לן למינקט ההוא לישנא דהוי כר' חייא, דלא נוקים לר"נ דהוא בתרא וגברא רבה, דפליג אדר' חייא. ריטב"א. טז. אפי' בכל"ש. מרדכי. יז. הואיל ואיכא איסורא דאורייתא בבישול. מרדכי. יח. בעוד שהנר דולק ומצוותו קיימת, אף שמן המטפטף (ש)ממנו עומד באיסורו. תוס' הרא"ש. יט. בשעה שהוא דולק. תוס' הרא"ש. כ. בהאי קמייתא. תוס' הרא"ש. כא. דהך ברייתא דפריך מינה לרב יוסף לקמן בשמעתין דקתני בה של טבל לא מתניא בהאי לישנא אלא הכי קתני 'חבית של טבל שנשברה'. תוס' הרא"ש. כב. אלמא מידי דחזי לאורחים הוא. ריטב"א. ואי בטבל, אורחים מאי בעו ליה. רמב"ן. כג. [ד]בדבר המעושר מיירי. חי' הר"ן. [ו]הצלה מצויה התירו לטרוח בשבת, [ואפילו לטלטל דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל. ריטב"א], אבל. תוס' הרא"ש. כד. וכ"ש לדבר שאינו ניטל. ריטב"א. כה. אלא א"כ הוא לצורך שבת. רשב"א. כו. לא משום דטפטוף לא שכיח, אלא אדרבה. רשב"א. כז. שהוא עשוי לטפטף. רשב"א. כח. ומשו"ה נותנין בשבת וכו' א"נ אף בנצוצות נאמר כן. רשב"א.

מסורת הש"ס

א) [כהאי גוונא במעשרות פ"א מ"ז], ב) לקמן קיז: ע"ש, ג) לקמן מג. מז:, ד) [צ"ל משם], ה) יש ספרים שגורסין כאן בתוס' רב עקביא כמו שהביא הגאון מהרי"ף בע"ז שם בהגהותיו. ואולי יצא גירסת מר עוקבא מסוגיא דב"מ ע. ההוא דולא דבי מר עוקבא כמו שהעיר בסה"ד, ו) [וע' תוספות זבחים לה: ד"ה עירה כו'], ז) [עי' תוס' ע"ז ז. ד"ה בשל תורה], ח) [לקמן מד.],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל. מאי איריא משום דבלע בניצוצות. ק"ל דלטעמיך אף אם עירוי לא הוי ככ"ר היינו בעירוי על צונן אבל הכא הכל דהעירוי על גופה הכלי שהוא חם. אף אם היה העירוי מצונן לחם היה חם דתתאי גבר מכ"ש בעירוי מכ"ר על כ"ר וה' יאיר עיני: שם ד"ה ואין נאותין דבמוקצה מחמת מצוה מודה ר"ש. וכיון דאינו ראוי לאכלו ממש באותה שעה הוי מוקצה בעצמותו כדין כל מאכל שאינו חזי לכלום. עי' מג"א ריש סימן תקט"ו ורק בטלטול הנר בשעה שהוא דולק להאיר זהו מדינא מותר אלולי טעמא דבסיס ולק"מ קושית המהרש"א:

תוס' ישנים

א) א"נ ארתחי' שיעשה האש למטה והיא של חרס[יא] דבפ' כל שעה איכא למ"ד זה וזה לפטור המעסה והחלוטה ומוגלגלין[יב] ואיירי בשיש למלוש כשיעור חלה ולהכי בין תתאה גבר בין עילאה גבר מבשל כדי קליפה ובצר ליה משיעור חלה:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר לכל הוא נותן כו'. אסיקנא ר' יהודה ארישא, דקתני האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין, התם פליג ומקיל הוא, דתניא ר"י אומר לכל אילפסין רותחין [הוא נותן], לכל קדירות רותחין הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר. מלח כתבלין הוא אי לא. ואסקינא כדתני ר' חייא מלח אינו כתבלין דבכלי ראשון נמי לא בשלה, והיינו דרב נחמן דאמר צריכה מילחא בשולי כבשרא דתורא, ש"מ כי נותן מלח בתבשיל בשבת ואפילו בכלי ראשון אינו בישול. מתניתין אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן כו'. אמר רב חסדא אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת התרנגולת כו'. כלומר אפילו אם עומדת במקום מדרון ורואין כיון שתלד תיפול הביצה במקום מדרון ותשבר, לא התירו לו להטיל תחתיה כלי לקבלה לביצה כדי שלא תישבר, שזה לילד התרנגולת במקום מדרון דבר שאינו מצוי הוא, ומשום אחת שנזדמנה לה כך לא חיישי לה. אבל כיון שדרך רוב התרנגולת להטיל ביציהן לאשפה התירו לכפות על אותה ביצה כלי בשביל שלא תשבר. וזהו פירוש הצלה מצויה התירו הצלה שאינה מצויה לא התירו. ואקשינן והצלה שאינה מצויה לא התירו, והא חבית שנשברה בראש גגו כו'. ושנינן בגולפי חדתי, פי' קנקנים חדשים שהן מצויין להפקיע. וניצוצות תחת הנר נמי מילתא דשכיחא היא

איתיביה [א]כופין קערה על הנר שלא יאחז בקורה בבתי גחיני דשכיח בהו דליקה [ב][ג]וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל ובארוכות המטה בכשורי חדתי דעבידי דפקעי [ג][ד]נותנין כלי תחת הדלף בשבת בבתי חדתי דשכיחי דדלפי רב יוסף אמר היינו טעמא דרב חסדא [א]משום [ה]דקא מבטל כלי מהיכנו איתיביה אביי [ו][ב]חבית של טבל שנשברה מביא כלי אחר ומניח תחתיה א"ל [ז]טבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותקנו מתוקן [ח]נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות א"ר הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש [ג]וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או בארוכות המטה דרפי דאי בעי שקיל ליה נותנין כלי [ד]תחת הדלף בשבת בדלף הראוי [ט]כופין [ה]את הסל לפני האפרוחין שיעלו וירדו קסבר מותר לטלטלו והתניא [י]אסור לטלטלו [ו]בעודן עליו והתניא אע"פ שאין עודן עליו אסור א"ר אבהו בעודן עליו כל בין השמשות מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא א"ר יצחק כשם שאין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה כך אין כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר [כ]קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת מיתיבי כל הני תיובתא ושני בצריך למקומו תא שמע [ל]אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין לא לכסות בה את הכלי ולסמוך בה כרעי המטה אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תשבר הכא נמי בצריך למקומו [מ]ת"ש פורסין מחצלות על גבי אבנים בשבת באבנים מקורזלות דחזיין לבית הכסא ת"ש [נ]פורסין מחצלות על גבי לבנים בשבת דאישתיור מבנינא דחזיין למיזגא עלייהו ת"ש [ס]פורסין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד הכא במאי עסקינן דאיכא דבש א"ל רב עוקבא ממישן לרב אשי תינח בימות החמה

דאיכא

רש"י

איתיביה כופין קערה. של חרס על גבי הנר כו': **גחיני.** נמוכין: **וכן קורה שנשברה כו'.** משנה היא לקמן: **שנשברה.** בשבת: **ארוכות המטה.** לימונ"ש: **בספסל.** דכלי הוא ומותר לטלטלו: **בכשורי חדתי.** שלא נבדקו עדיין וכשמכביד משא הבית עליהן שהיו טחין על גגותיהן בטיט שכיחי דפקעי: **תחת הדלף.** לקבלו: **טעמא דרב חסדא.** דאין נותנין כלי תחת התרנגולת: **מפני שמבטל כלי מהיכנו.** שהיה מוכן מתחלה לטלטלו ועכשיו עושהו מוקצה: **מוכן הוא.** שאין בו מוקצה אלא איסורו ואם בא אחד ועבר על דברי חכמים שאסרו לתרום בשבת ותיקנו מתוקן ומותר לטלטלו ולאוכלו הלכך לאו מבטל כלי מהיכנו חשיב ליה: **אין בהן ממש.** ומותר ליטלן אחר שנפלו לתוכו: **וכן קורה כו'.** קס"ד שמהדקו שם ואינו יכול שוב ליטלו: **הראוי.** לשתיה. כל אלו משניות הן: **כל בין השמשות.** אבל נתנו שם משחשיכה מותר ליטלו אם אין האפרוחים עליו: **בצריך למקומו.** להשתמש במקום הכלי. ומתוך שיכול ליטלו לצורך מקומו מוליכו למקום שירצה: **לכסות בה את הכלי.** לסתום פי צלוחית: **על גבי אבנים.** מפני הגשמים שלא ימחו או לא יקבלו סיד מאחר שסרויות במים: **מקורזלות.** ראשן חד וראויות לקינוח דהוי דבר הניטל: **למיזגא.** להשען. שכל הסבתן כך היתה יושב קצת ונשען קצת על שמאלו:

דאיכא

תוספות

דמבטל כלי מהיכנו. בפרק בתרא [ס] פירש בקונטרס דאסור משום דמתחזי כסותר וכאן פירש דחשיב כאלו מחברו שם בטיט: **טבל מוכן הוא אצל שבת.** אף על פי שאסור לטלטלו כדתנן בפרק מפנין (לקמן קכו:) מ"מ לא חשיב מבטל כלי מהיכנו כיון דאם עבר ותיקנו מתוקן [א] ק' לרשב"א דתנן במסכת תרומות בפ"ב (משנה ג) ומייתי לה בהניזקין (גיטין נד.) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולישנא דקאמר הכא אם עבר ותיקנו משמע במזיד מדלא קאמר [פ] שאם שגג ותיקנו ונראה דנקט עבר כגון דלית ליה פירי אחריני דאמר בבילה בפרק י"ט (דף יז:) דאפילו במזיד יאכל עוד הקשה דבפרק בתרא (דף קנד:) תניא היתה בהמתו טעונה טבל ועששית מתיר את החבלים והשקים נופלים ואע"פ שמשתברין [ב] משמע דאסור להניח תחתיהן כרים וכסתות אלמא טבל לאו מוכן הוא ואור"י דאף על פי שמשתברין לא קאי אטבל אלא אעששית ועוד הקשה כי היכי דאמר דאם עבר ותיקנו מתוקן ה"נ כשמניח כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה נימא שאם עבר והסיר הבילה מותר הכלי לטלטל ואם כן ביטלת תורת ביטול כלי מהיכנו ולאו פירכא היא [ג] דהא כמו שהכלי עם הבילה אין לה היתר [ד] אבל טבל יש לו היתר על ידי תיקון [ה] ועוד הקשה היכא דאית ליה פירי אחריני בשוגג אמאי יאכל נימא מגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא ועוד מ"ש דהכא אמר דאם עבר ותיקנו מתוקן ובבילה בפ' אין צדין (דף כו: ושם) גבי בכור לר"ש דאמר אין רואין מומין בי"ט אמר שאם עבר וביקרו אינו מבוקר ואדא בר אוכמי דאמר בשוגג מבוקר אמרינן התם דליתא דמשבש ותניא: **כופין את הסל.** לעיל לא מצי פריך מינה [ט] דהלנה מצויה היא [י]: **בעודן עליו.** אבל אחר שירדו מותר לטלטלו נראה לר"י דקסבר דאין מוקצה לחצי שבת דלמ"ד בפ' אין צדין (בילה כו: ושם) דיש מוקצה אסור לטלטלו אף אחר שירדו וקשה לרשב"א למ"ד יש מוקצה לחצי שבת אמאי כופין את הסל לפני האפרוחים והא מבטל כלי מהיכנו [יא] וקי"ל דאסור לבטלו דבסוף פירקין [ע] פריך סתמא דהש"ס והא קא מבטל כלי מהיכנו [יב] וכן בפ' מפנין (לקמן קכח:) [יג] ובפ' בתרא (דף קנד:) פריך אליבא דרב הונא אע"ג דלא מצינו שהיה סובר כן משמע דלכ"ע אסור לבטל כלי מהיכנו וכן אפרש בסמוך וי"ל דלמ"ד יש מוקצה לחצי שבת הך דכופין את הסל מוקי כר"ש דלדידיה ודאי שרי לטלטל הסל כשירדו דאפי' מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא לית ליה דהא מתיר להסתפק מן הנר שכבה [ס] א"נ הא דיש מוקצה לחצי שבת היינו לאכילה ולא לטלטול [יד] וא"ת רב יוסף דמפרש מתני' משום דאסור לבטל כלי מהיכנו לא אתיא מתני' כר"ש דלדידיה לא מבטל כלי מהיכנו כיון דשרי לאחר שכבה כי היכי דלא חשבינן הכא כפיית הסל ביטול כלי משום דשרי אחר שירדו וי"ל דלא דמי דהכא ודאי לא חשיב ביטול כלי כי מיד כשבאו על הסל בידו להפריחם ולהבריחם משם: **בעודן עליו כל בין השמשות.** תימה הא כיון דבידו להפריחם למטה הוי גמרו בידי אדם ולית לן למימר מיגו דאיתקצאי לבין השמשות כדמוכח בפ' אין צדין (בילה כו:) דפריך ר' זירא למ"ד יש מוקצה לחצי שבת והא פולין ועדשים דמבשלים בי"ט דמעיקרא חזו לכוס כי שדינהו בקדרה חייתא [א] אידחו להו גמר [פ] בישולייהו איסתרו להו א"ל אביי ולטעמיך תקשי לך קדירות דעלמא דהא קדירות דשבתא בין השמשות רותחות הן ולאורתא קא אכלינן מינייהו אלא גמרו בידי אדם לא קמבעיא ליה כי קא מיבעיא ליה גמרו בידי שמים [טו] וי"ל דשאני קדירות אם הוה צריך להו בין השמשות היה מקררן [טז] וכן פולין ועדשים רצונו שיתבשלו בלא שום דיחוי אבל הכא רצונו היה שיעלו האפרוחין על הסל שלכך כפאו והרי שעה אחת הקצה אותו לצרכן ומיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא: **ושני ליה בצריך למקומו.** ההיא דנותנין כלי תחת הדלף [יז] איכא נמי לשנויי בדלף הראוי כדשני לעיל ובפרק משילין (בילה לו. ושם) משני ליה הכי לרבי יצחק תימה לר"י מ"ש דגבי שמן תנא אין נותנין וגבי ניצוצות נותנין בתרווייהו הוה מצי למתני נותנין בצריך למקומו או בתרוייהו אין נותנין באין צריך למקומו ונראה לר"י דמעיקרא אשמעינן דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת וגבי ניצוצות דבתר הכי אשמעינן דבצריך למקומו שרי אי נמי ר' יצחק [יח] אית ליה [יט] נמי דאסור לבטל כלי מהיכנו ולהכי גבי שמן אין נותנין אפילו בצריך למקומו ולרב הונא נפרש בסמוך דאית ליה נמי תרוייהו אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ואסור לבטל כלי מהיכנו [כ] ואם נאמר דלרב יוסף לא אתיא מתניתין כר"ש דכיון דלדידיה מותר לאחר שכבה לא חשיב ביטול כלי אם כן מלינן למימר דאפילו רבה אית ליה דאסור לבטל כלי מהיכנו ואיצטריך למימר דהלנה שאינה מצויה לא התירו כדי לאוקמה מתניתין [כא] כר"ש וא"ת מאי צריך בכל הני משניות לאשמעינן דבצריך למקומו שרי ויש לומר דלגבי ניצוצות איצטריך לאשמעינן דלא תימא אפילו בצריך למקומו אסור משום דילמא אתי לכבויי וכן ההיא דכופין קערה שלא תאחוז כו' וההיא דקורה שנשברה נראה לרשב"א דאיצטריך לאשמעינן דלא חיישינן שמא יעלה את הקורה דאסור להעלות כדתנן בפ' שואל (לקמן קנא:) וכן קורה שנשברה סומכין אותה כו' לא שתעלה אלא שלא תוסיף: **כופה עליה כלי שלא תשבר כו'.** כל הנהו דמייתי ידע המקשה דמצי לשנויי בצריך למקומו אלא שרוצה לידע אם יש לתרץ בענין אחר [כב]: **דאייתור מבניינא.** כדאמר לקמן בפ' כל הכלים (דף קכד:) הני לבני דאייתרי מבניינא שרי לטלטולינהו:

דחשיב

מסורת הש"ס

א) לקמן קז. קכא., ב) נ"א ת"ש, ג) לקמן קנא:, ד) בילה לה:, ה) [לקמן מז: קכח: קנד:], ו) [תוספתא פ"ד], ז) [בילה לד: לה.], ח) לעיל מב: לקמן מז:, ט) לקמן קכח: [תוספ' פט"ז], י) [תוספתא שם], כ) [בילה לו.], ל) בילה ג:, מ) [שם לו. כל הסוגיא ע"ש כמה שינויים], נ) שם לו., ס) [דף קנד: וכ"כ רש"י לקמן קכח: ד"ה והא], ע) [דף מז:], פ) [צ"ל בישולייהו חזו להו. דבש תמר],,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה טבל מוכן. שאם שגג. עי' לעיל לח ע"א תוס' ד"ה עבר ובפסחים דף מג ע"א ברש"י ד"ה היכא דלאמר וברא"ש שם: תוס' ד"ה בעודן עליו. א"נ הא דיש מוקצה. עיין לקמן דף מד ע"ב תוס' ד"ה יש עליה מעות:

רב נסים גאון

באבנים מקורזלות של בית הכסא. תמצא פירושו בפרק המוציא יין [דף פא] זונין על לבי מדרשא אמר להו רבותיי שיעור אבנים מקורזלות מותר להכניסן לבית הכסא כו'. **בליבני דאייתור מביניינא דחזיין למיזגא עלייהו.** עיקרם בפרק כל הכלים ניטלין בשבת [דף קכד] אמר רב נחמן הני ליבני דאשתיור מבניינא שרי לטלטולינהו בשבתא משום דחזו למיזגא עלייהו, ובמסכת יום טוב [דף לא] בפרק המביא כדי יין ממקום למקום.

רבינו חננאל

ובבתי גחיני, כלומר בתים נמוכים להיאחז בהן דליקה מילתא דשכיחא היא. וכן כולם פירק רבא לדבריו דהצלה מצויה התירו הצלה שאינה מצויה לא התירו אליבא דרב חסדא. **רב יוסף** אמר מ"ט דרב חסדא משום דאי שרית ליה לקבל הביצה בכלי במקום מדרון כבר ביטל אותו הכלי היום שאסור לטלטלו והביצה בתוכו כשם שאסור לטלטל הביצה, אבל כפיית הכלי על הביצה אינו ביטול, שאם הוצרך לכלי הכלי מותר לו לטלטלו שהרי אין בכלי כלום ולא מבטל כלי מהיכנו. **איתיביה אביי [חבית] של טבל** כו', והא טבל אסור לטלטלו. ושני ליה טבל מוכן הוא שאם עבר ותיקנו מתוקן הוא. ושני בניצוצות, ניצוצות אין בהם ממש והכלי שמקבל בו הניצוצות לא מיבטיל ומותר להשתמש בה. וספסל שסמוך בה הקורה, רפויה היא שיכול ליטלה ולהשתמש בה. והכלי שמקבל בו הדלף, בדלף הראוי לשתייה שהמים מותרים וכ"ש הכלי. וכן הסל שכופין שיעלו וירדו בו האפרוחים, אוקמה בעודן האפרוחים עומדין על הסל, כל בין השמשות אסור לטלטל אותו הסל שנעשה מוקצה, ואם לאו מותר. **ור' יצחק** חולק על רב חסדא ואומר אפילו כלי לכוף עליה בשביל שלא תישבר ביצה בשבת אסור, קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת. ואותבינן עליה כל הני תיובתא, ומשני בצריך למקומו. ת"ש אחת ביצה [שנולדה] בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה, אבל כופה עליה כלי כו'. ומשני הכא נמי בצריך לאותו מקום, פי' לאותו מקום של כלי ולא למקום הביצה, וכיון שמותר לפנותו מאותו מקום ולטלטלו מטלטלו למקום הביצה וכופהו על הביצה, וכן כולם. א)ולא יתכן לישב ע"ג הביצה כדי שלא יטנפו בגדיו לפיכך כופה עליה כלי ויושב עליו. וכל התיובתות פשוטות הן.

א) ט"ס כאן ופי' אחר בצריך למקום הבילה לישב.

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה כג סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שי סעיף ו:
מא ב מיי' שם הל' כה:
מב ג מיי' שם טוש"ע או"ח סימן שיג סעיף ז:
מג ד מיי' שם הלכה כד טוש"ע או"ח סימן שלח סעיף ח וסימן תקכא סעיף ג:
מד ה ו מיי' שם הלכה כה סמג שם טוש"ע או"ח סימן שח סעיף לט:
מה ז מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן שט"ז סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בעודן וכו' כי שדינהו בקדר' אידחו כצ"ל ותיבת חייתא נמחק:

לעזי רש"י

לימונ"ש. יצולים (מוטות אורך בעגלה, מטה וכו').

מוסף רש"י

כופין קערה על הנר. לכתחילה, ולא שיכבה את הנר, ואשמעינן דכלי ניטל להצלת דבר שאינו ניטל בשבת (לקמן קז.) ובלבד שלא יכבה (לקמן קכא.). **בספסל.** שהרי תורת כלי עליו (לקמן קנא:). **תחת הדלף.** לקבלו בתוכו מפני טנוף הבית (ביצה לה:). **דקא מבטל כלי מהיכנו.** לדומה לסותר בנין (לקמן קכח: קנד:). **שאם עבר ותקנו מתוקן.** כיון דהגבהת תרומה ומעשר מדאורייתא בשבת שרי, אין זה מוקצה מחמת איסור (ביצה לד:). **בדלף הראוי.** שהן צלולין וראויין לבהמה (שם לו.). **ולסמוך בה.** זוקפה כנגד חודה וסומך בה (שם ג:). **אבל כופה עליה כלי.** ואף על גב דהיא אינה ניטלת, מטלטלין את הכלי לצורכה (שם). **על גבי אבנים.** שנגוזין לבנין וכשהן מתלחלחין צריך לחזור ולנגבן, שאינן מקבלות את הטיט יפה והבנין שוהה ליבש (שם לו.).

תוס' ישנים

א) וזה אין להקשות [ו] דלר"ש אמאי חשיב במתניתין ביטול כלי מהיכנו הא עבר וכיבה מותר השמן [ז] כמו גבי טבל שאם עבר כו' וי"ל שא"ה דכיבוי איסורא דאורייתא [ח] ולא אמר ביה שאם עבר כו':

מוסף תוספות

א. אשתכח דקליש איסוריה ולא חשבינן ליה כמבטל כלי מהיכנו. רשב"א. ב. הכלים שהטבל בתוכן כגון חבית מלאה יין ושמן של טבל. תוס' הרא"ש. ג. דאנן הכי קאמרי', שיש לכלי זה שעת הכושר אפי' בעוד שאותו דבר שנאסר הוא עליו. חי' הר"ן. ד. [ו]מקרי ביטול כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. ה. פי' לפירושם, דכיון שהאיסור הגורם ליאסר הכלי הוא דבר שיש לו תקנה (ו)לצאת מאיסורו בלי שום מעשה, אין בו כח לחשוב הכלי מבוטל מהיכנו מחמתו ואפי' בעודו עליו, דלא אלים איסוריה, משא"כ בביצה שא"א להתיר איסורה בו ביום וגם גופו של כלי לא יהא מותר אלא בעבירה שיש בה מעשה, דאילו תקון טבל אפשר במחשבה, שנותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר. ריטב"א. ו. [דל]רב יוסף דמפרש טעמא דמתני' משום ביטול כלי מהיכנו לא אתיא מתני' כר' שמעון, דלדידיה לא מבטל כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. ז. כדאיתא לקמן. רשב"א. ח. בפתילה הצריכה הבהוב. תוס' הרא"ש. ט. לרבה. תוס' הרא"ש. י. כי זה דבר רגיל ומצוי הוא. ריטב"א. יא. דאפי' לאחר שירדו אסור לטלטלו כיון דאתקצי בשבת שעה אחת. תוס' הרא"ש. יב. גבי נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. תוס' הרא"ש. יג. גבי הא דקאמר רב יהודה בהמה שנפלה לאמת המים מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה, ופריך והא מבטל כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. יד. במוקצה לטלטול אין מוקצה לחצי שבת כשלא היו עליו כל ביה"ש דליכא מיגו. ריטב"א. טו. אלמא לא אמרי' גמרו בידי אדם מיגו דאתקצי בין השמשות. תוס' הרא"ש. טז. [ו]אוכלן מיד, ולא ניחא ליה במה שהם רותחות. תוס' הרא"ש. יז. לא אצטריכא לשנויי הכי. תוס' הרא"ש. יח. תרתי. ריטב"א. יט. חדא שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת כדקאמר הכא בהדיא, ואידך. ריטב"א. כ. וכיון שכן, כל הנך מתני' דמוקמי' להו בצריך למקומו, לאו למימרא דסגי לי' בהכין, דאכתי אצטריך לן למימר בהו כל הני פירוקי דפריק בהו רב יוסף משום דלא יבטל כלי מהיכנו. רשב"א. כא. אפי'. תוס' הרא"ש. כב. דהא בהנהו דמייתי בסמוך אית לי' שינויא אחרינא. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פכ"ה מהלכו' שבת הלכה ו ופכ"ו הלכה כב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיא סעיף ו:
מז ב ג מיי' שם פכ"ו הלכה כא [כב] טור שו"ע או"ח שם סעיף א:

תום' ישנים

א) ומשמע ליה שיש שם חלות הרבה דלא הוי מוקצה מחמת חסרון כיס: ב) ולעיל מייה ה"מ לשנויי דשרי משום הפסד אלא דמשני שינויא חדא לכולהו בצריך למקומו: ג) ומיהו דוחק הרשב"א דחששו להתיר טורח (דהמלאכה) [דהא רבה] דמפרש טעמא משום הגלה שאינה מצויה ולית ליה דביטול כלי ולא טעמא דאין כלי ניטל (אלא) [הלא] תיקשי ליה ברייתא דאסר' בפ' בתרא (דף קנד:) להביא תחתיו כרים וכסתות אלא ודאי משום טורח:

דאיכא דבש בימות הגשמים דליכא דבש מאי איכא למימר לא נצרכא אלא לאותן שתי חלות והא מוקצות נינהו דחשיב עלייהו הא לא חשיב עלייהו מאי אסור אי הכי הא דתני ובלבד שלא יתכוין לצוד לפלוג ולתני בדידה בד"א כשחישב עליהן אבל לא חישב עליהן אסור הא קמ"ל אע"פ שחישב עליהן ובלבד שלא יתכוין לצוד מני אי ר"ש [א] לית לי' מוקצה אי ר' יהודה כי לא מתכוין מאי הוי הא דבר שאין מתכוין אסור לעולם ר' יהודה מאי ובלבד שלא יתכוין לצוד שלא יעשנה כמצודה דלישבוק להו רווחא כי היכי דלא ליתצדו ממילא רב אשי אמר מי קתני בימות החמה ובימות הגשמים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים קתני ביומי ניסן וביומי תשרי דאיכא חמה (ואיכא צינה) ואיכא גשמים ואיכא דבש אמר להו רב ששת פוקו ואמרו ליה לר' יצחק כבר תרגמא רב הונא לשמעתיך בבבל דא"ר הונא עושין מחיצה למת בשביל חי ואין עושין מחיצה למת בשביל מת מאי היא דא"ר שמואל בר יהודה וכן תנא שילא מרי [א]מת המוטל בחמה באים שני בני אדם ויושבין בצדו חם להם מלמטה זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא מטה ויושב עליה חם להם מלמעלה מביאים מחצלת ופורסין עליהן זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וזה זוקף מטתו ונשמט והולך לו ונמצאת מחיצה עשויה מאליה איתמר מת המוטל בחמה רב יהודה אמר שמואל [ב]הופכו ממטה למטה רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב אמר °מניח עליו ככר או תינוק ומטלטלו היכא דאיכא ככר או תינוק כולי עלמא לא פליגי דשרי °כי פליגי דלית ליה מ"ס [ג]טלטול מן הצד שמיה טלטול ומ"ס לא שמיה טלטול לימא כתנאי [ג]אין מצילין את המת מפני הדליקה אמר ר' יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה היכי דמי אי דאיכא ככר או תינוק מ"ט דתנא קמא אי דליכא מ"ט דר' יהודה בן לקיש אלא לאו בטלטול מן הצד פליגי דמר סבר טלטול מן הצד שמיה טלטול ומ"ס לא שמיה טלטול לא [ד]דכ"ע טלטול מן הצד שמיה טלטול והיינו טעמא דר' יהודה בן לקיש [ה]דמתוך שאדם בהול על מתו
אי

דאיכא דבש. דבר הניטל: **שתי חלות.** כל הכוורת עושין אותה הדבורים חלות חלות של לפיחית דבש ושעוה וכשרודים אותן מניחין בה שתים שיתפרנסו מהן הדבורים כל ימות הגשמים כדתנן בהמוכר את הספינה (ב"ב פ.) הלוקח חלות כוורתו של חבירו מניח שתי חלות דסתמא לא מכרן: **מוקצות נינהו.** לדבורים. הדר הוה ליה דבר שאינו ניטל ואפ"ה מטלטלין מחצלת להצלתן: **דחשיב עלייהו.** מאתמול לאכילה: **ומני.** היא שהצרכת לתרוצה כשחישב וקתני דדבר שאין מתכוין מותר כר"ש: **אי ר"ש.** אמר °למה לי לאוקמיה בשחישב: **שלא יעשנו כמצודה.** שלא יכסנה כולה אלא דנשבוק רווחא שיוכלו לצאת כי היכי דלא ליתצדו בהאי כיסוי ממילא ואע"ג דלא מיכוין למיצד אסור: **רב אשי אמר.** לעולם דאיכא דבש טובא ודקשיא לך ימות הגשמים מי קתני בה ימות הגשמים: **לשמעתיך.** דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל: **מת המוטל בחמה.** ויש לחוש שמא ימהר להסריח: **ויושבין בצדו.** ע"ג הקרקע כדי שיצטערו מחום הקרקע ויצטרכו להביא מטות לישב עליהן והמטות יהיו למחיצה כדמסיים ואזיל: **חם להם למטה.** מן הקרקע שרתחו חמה: **ופורסין.** על ראשן נ"ל: **זה זוקף מטתו.** שתהא המחצלת מונחת עליה וכן זה נמצאת מחיצה עשויה מאליה ולכשירצו נשמטין והולכין להם. ודוקא נקט חם להם מלמטה ברישא שיביאו המטות לישיבה ברישא והדר מחצלת לפרוש עליהן נ"ל ואוחזין אותה בידיהן עד לאחר שעה שיזקפום וישמטום דהוה ליה כי ההוא דאמרינן (עירובין דף קב.) האי מדורתא מלמעלה למטה שרי אבל לאתויי מעיקרא מטות לצורך האהל לא דהוה ליה מלמטה למעלה כדרך בנין וקי"ל [ז] אין עושין אהל עראי בתחילה בשבת: **הופכו ממטה למטה.** עד שמגיע נ"ל: **מן הצד.** כלאחר יד: **אי דליכא.** והאי מצילין דקאמר ר' יהודה בן לקיש דמטלטל ליה להדיא הוא: **מאי טעמא דר' יהודה.** אלא לאו מן הצד הוא דקשרי:
אי

דחשיב עלייהו. וא"ת והא אסור לרדותם כדתניא בסוף פרק המצניע (לקמן צה. ושם) הרודה חלות דבש בשוגג חייב חטאת דברי ר"א ולרבנן שבות מיהא איכא והוי דבר שאינו ניטל[א] וי"ל דמיירי ברדויות ומונחות שם בכוורת אי נמי רגילות שיש דבש לף ע"ג חלות ואותו אינו צריך רדייה: **שלא** יעשנו בעין מצודה. וא"ת מאי קמ"ל פשיטא דאי עביד כעין מצודה דאסור[ב] ו)והא לא משמע מברייתא דאע"ג דאינו מתכוין אסור[ג] וי"ל דאמר בפ' משילין (ביצה לו: ושם) דקמ"ל דס"ד במינו ניצוד אסור שאין במינו ניצוד מותר: **רב אשי אמר כו'.** מסתמא רב אשי השיב מיד כן לרב עוקבא כששאלו אלא שסידר הש"ס תירוץ שלו[ד] תחילה ורשב"א אומר דשניהם השיב רב אשי דבמסכת ביצה גרס א"ל לא נצרכה אלא לאותן שתי חלות ובשינויא דהכא גרס ואב"א מי קתני בימות החמה כו': **כבר** תירגמ' רב הונא לשמעתיך. בפרק בתרא (דף קנד:) משמע דאית ליה נמי לרב הונא דאסור לבטל כלי מהיכנו דפריך אמילתיה דקאמר התם רב הונא היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהן והא קמבטל כלי מהיכנו ומשני בשליפי זוטרי וא"ת אכתי תקשה ליה התם דהא רב הונא סבר הכא דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל[ה] וי"ל דמיירי בצריך למקומו וא"ת וכי פריך ליה התם מהא דהיתה בהמתו טעונה טבל ועששית לימא דמיירי באין צריך למקומו וי"ל דהוה מצי לשנויי הכי דה"נ הוה מצי לשנויי בשליפי רברבי ור"י מתרץ דאיסור דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל שרי ב)היכא דאיכא הפסד מרובה[ו] וכן משמע דקאמר התם מהו דתימא כי היכי דלהפסד מרובה חששו כו' משמע חששו והתירו לטלטל אף לדבר שאינו ניטל דמה חששו ג)להתיר אם לא זה האיסור[ז]: **חם** להם מלמטה. תימה בלא שום חום מאי איסור איכא שיביאו כל אחד מטה לישב עליה ותו מאי מייתי ברישא מטה והדר מחצלת ימתינו עד שיחם להם גם מלמעלה ויביאו מטות ומחצלות יחד ונראה דאחמור רבנן למיעבד היכרא שהוא לצורך חי כל כמה דאיפשר למיעבד[ח]: **ופורסין עליהן זה זוקף כו'.** דוקא בכה"ג כמו שפי' רש"י אבל ממטה למעלה אסור משום אהל כדאמרי' בהמביא כדי יין (ביצה לג: ושם) אמר רב יהודה מדורתא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור[ט] וכן ביעתא[י] וכן קידרא[יא] וכן חביתא[יב] ופוריא[יג] דהא דאמרי' בהמוצא תפילין (עירובין קב.) גבי דיכרי דרב הונא[יד] אתא לקמיה דרב א"ל זיל כרוך בודיא ושייר בה טפח למחר פשטוה מוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי אבל בלא שיור אסור[טו] היינו משום שהמחיצות התחתונות היו כבר עשויות ואם היה פורש עליהן היה עושה אהל כדרך לעשות אהל ואע"ג דרב הונא אית ליה הכא דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל[טז] °מה שהיה מוסיף למחר לא חשיב טלטול או שמא היו מושיבין שם אדם[יז] א"נ משום הפסד מרובה שרי כדפירש לעיל: **זה זוקף מטתו.** תימה לר"י ז)דרבא לא שרי[יח] אלא בשביל חי ובפ' מי שהוציאוהו (שם מד. ושם) תניא זוקף את המטה פורס עליה סדין שלא תפול החמה על המת ועל האוכלין[יט] והתם מוקי לה במחילה רביעית[כ] שסוכה כשירה בלאו הכי ולא הוי אלא תוספת אהל אבל מ"מ (אין) ניטל הכלי בשביל מת שעושה בשביל חי אי נמי[כא] שיש אוכלין עם המת[כב]: **ונשמט והולך לו.** ואין צריך לישאר שם תחת האהל כדי שיהא נראה שנעשה בשביל חי כיון דבשעת עשייה[כג] היה נראה שעושה בשביל חי: **דכ"ע טלטול מן הצד שמיה טלטול.** נראה לר"י דכן הלכה מדלא קאמר דכ"ע לא שמיה טלטול וכגון דליכא ככר ותינוק ואין לו אלא מטה אחת[כד] וטעם דרבי יהודה בן לקיש מתוך שאדם בהול כו'. אלא משום דהלכתא דשמיה טלטול נקט הכי וקשה לר"י דבריש כל הכלים (לקמן קכג.) פסיק רב נחמן כר' אלעזר בן תדאי דקסבר[כה] לא שמיה טלטול וע"ק דרב אדרב דהכא סבר שמיה טלטול ובסוף פ' תולין (שם קמא.) אמרי בי רב[כו] טלטול מן הצד לא שמיה טלטול °ובדוכתא אחריתי פריך מדרב אאמרי בי רב ובפרק השואל (ב"מ קב:) ובפרק בית כור (ב"ב קה:) מצריך מילתיה דרב ודאמרי בי רב ועוד אמאי אסר
רב

מסורת הש"ס

א) [לעיל ל: לקמן קמב:], ב) [לקמן קכג. קמא.], ג) [תוספ' פי"ד] יומא פה., ד) יומא שם, ה) [לקמן קכה:] ו) מה"ר שכנא הגיה והלא משמע דאע"ג דאינו כו', ז) נ"ל דהכא,

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אי ר"ש למה לי לאוקמיה בשחישב. משמע דמכ"מ צריכים לשינויא דאיכא ב' חלות דס"ל לרש"י (שם דלר"ש ליכא) [דאיכא] לדינא דרי"ן (היינו) אפילו לר"ש דמיקל במוקצה ואולם רש"י בביצה כתב באמת דפירכת הש"ס דלר"ש ל"צ כלל לתרץ דאיכא ב' חלות מבואר דס"ל לרש"י שם (דלר"ש ליכא לדינא דרי"ן). ולדברי רש"י אלו כוונת הרז"ה פ' מי שהחשיך שכתב דרי"ן הוא רק לר"י וכתב עלה שכ"כ רש"י: גמ' כי פליגי דלית ליה. ק"ל אמאי לא הוי המטה עצמה במקום ככר או תינוק ועי' מג"א סי' (ש"ח ס"ק כ"א) [שי"א ס"ק ט"ו] ובתוספת שבת. ומזה לא הערו כלום ולע"ג: תוס' ד"ה ופורסין וכו' מה שהיה מוסיף למחר. עי' לקמן דף נג ע"א תוס' ד"ה מהו ליתן: שם ד"ה דכו"ע וכו' ובדוכתא אחריתי. עי' בכורות דף כז ע"ב:

מוסף רש"י

שתי חלות. של לפיחית מניחין בכוורת כשרודין אותה ומהן פרנסה לדבורים כל ימות הגשמים, אותן שתי חלות מותר לכסות. כל דבש הכוורת עשוי עליות עליות של חלות (ביצה לו.). **הא דתני ובלבד שלא יתכוין לצוד.** משמע דלא ימנא לחלק את דבריו ולאסור עד שלג מאיסור טלטול לאיסור צידה, **לפלוג וליתני בדידה.** באיסור טלטול גופיה יכול לחלק את דבריו ולמצוא צד איסור לדבר בדלא חשב עלייהו לא יטלטל המחצלת לגרסס (שם). **אע"פ שחישב עליהן ובלבד שלא יתכוין לצוד.** אף בשחשב בא ללמדך שיש צד איסור במתכוין לצוד ואע"ג דעיקר הצלה מפני הגשמים מכוין (שם).

רב נסים גאון

אמר ליה לא נצרכה אלא לאותן ב' חלות. מנהג הוא בעת חתיכת הדבש מן הכוורת להניח ב' חלות לעסק הדבורים. ותישתכח עיקר דיליה בבבא [בתרא] בפרק המוכר את הספינה [דף פ] חלות דבש מניח שתי חלות חיצונות.

מוסף תוספות

א. והרי דבש מוקצה מחמת איסור הוא. ריטב"א. ב. [ו]אי לאשמועינן דאי עביד כמצודה אסיר, אע"ג דאינו מתכוין. תוס' הרא"ש. ג. מדנקט ובלבד שלא יתכוין. תוס' הרא"ש. ד. מה שתירצו בני הישיבה. תוס' הרא"ש. ה. דלא מצי לשנויי בשליפי זוטרי כדשנינן לאידך קושיא. ריטב"א. ו. כדי שלא תתקלקל הבהמה ולא ישברו הכלים וכו' [ד]אינו חמור כל כך והתירוהו במקום הפסד מרובה, אבל ביטול כלי מהיכנו חמור יותר, ואפי' במקום הפסד מרובה, ואע"פ ששניהם מדבריהם. רשב"א. ז. אלמא מאי דשרי רב הונא וכו' משום הפסד מרובה הוא דשרי. חי' הר"ן לקמן קנד: ח. [ולהכי] אצרכוה רבנן להמתין עד שיחם להם. תוס' הרא"ש. ט. פי', כשנותנין עצים מכאן ומכאן ונותנין עליהם עצים ארוכים ארכן לרחב של אלו, ובמביא תחילה עצים שנותן למעלה, ואח"כ עצים שמכאן ומכאן, אינו כן דרך עשיית אהל לעשות הגג תחילה ואחריו הדפנות, ושרי, וכה"ג קרי מלמעלה למטה, מלמטה למעלה אסור. תוס' לקמן קלח. ד"ה כסא. י. פי', כשנותנין ביצים ע"ג האסכלא שקורין גרדיי"ל, וכשנותנין הביצים תחילה ואוחז בהן בידו עד שמביא הכלי תחתיהן, שרי, דהיינו מלמעלה למטה. תוס' לקמן קלח. ד"ה כסא. יא. שמושיבה על ב' חביות, שצריך לאוחזה בידו, ואח"כ לסדר תחתיה החביות. תוס' לקמן קלח. ד"ה כסא. יב. חביות שמסדרין באוצר ומושיבין אחת ע"ג שתים. תוס' לקמן קלח. ד"ה כסא. יג. לפרוס העור תחילה באויר ואח"כ להביא המטה תחתיו. תוס' לקמן קלח. ד"ה כסא. יד. דרב הונא הו"ל הנהו עיזי דבימימא בעו טולא ובליליא בעו אוירא. ריטב"א. טו. ואמאי הוצרך לכך, יתירו לו בענין זה שאמרו כאן. ריטב"א. טז. [ו]היאך הי' מטלטל הבודיא לצורך הבהמות שהם דבר שאינו ניטל. ריטב"א. יז. רועה שהי' צריך לצל. ריטב"א. יח. הכא. תוס' הרא"ש. יט. ובשלמא עשיית מחיצה לק"מ. תוס' הרא"ש. כ. שאינו אלא תוספת מחיצה. תוס' הרא"ש. כא. ד"על המת ועל האוכלין" דוקא קאמר, כלומר. רשב"א. כב. אבל על המת בלבד לא. רשב"א. כג. לא הי' ניכר שהיה רוצה לילך. תוס' הרא"ש. כד. ובטלטול גמור פליגי. תוס' הרא"ש. כה. טלטול מה"צ. תוס' הרא"ש. כו. תנינא הקש שעל המטה לא ינענעו בידו אלא מנענעו בגופו, ואם הי' מאכל בהמה או שהי' עליו כר או סדין מנענעו בידו, ש"מ. חי' הר"ן.

רבינו חננאל

ושנינו על הכוורת באותן ב' חלות, ששנינו בפרק המוכר את הספינה בענין המוכר חלות דבש כוורתו לחבירו שחייב הקונה להניח לו שתי חלות דבש כדי שיהו מזון לדבורים שלא יברחו, ולפיכך אמרנו אותן ב' חלות מוקצות ממאכל אדם הן לא השאילן אלא לדבורים. ושנינן כגון (שחייב) [שחשב] עליהן בפירוש [לאכלם]. **ואקשינן** אי הכי אדתני ומזהיר בפריסת ע"ג הכוורת ובלבד שלא יתכוין לצוד, ליפלוג עליה כו'. ואסיקנא לעולם ר' יהודה [היא], והאי דקתני ובלבד שלא יתכוין לצוד, שלא ישלשל המחצלת ויחזקנה בכותלי הכוורת שנמצאו הדבורין כסתומין בכוורת, אלא ירויח כמעט המחצלת מן נקב של כוורת שהוא פתח לצאת ולכנוס בו הדבורים כו'. **אמר רב ששת** כבר תירגם רב הונא לשמעתיה דר' יצחק בבבל דאמר עושין מחיצה למת בשביל החי ואין עושין מחיצה למת בשביל המת, כיצד מת מוטל בחמה באין ב' בני אדם ויושבין בצידו, חם להם מלמטה זה מביא מיטה ויושב עליה וזה מביא מיטה ויושב עליה כו'. **איתמר מת המוטל בחמה רב יהודה אמר שמואל הופכו ממיטה למיטה**, ומשמיה דרב אמרו מניח עליו ככר או תינוק ומטלטלו. ואסקינן בשיש ככר או תינוק כ"ע לא פליגי שמניח עליו ככר או תינוק ומטלטלו, (וכ"ע) [כי פליגי היכא דל"ל, מ"ס] טילטול מן הצד שמיה טילטול [ומ"ס לא שמיה טילטול]. ואתינן ואוקמינהו בתנאי, אין מצילין [את המת] מפני הדליקה, אמר ר' יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה. ואמרינן כ"ע טילטול מן הצד שמיה טילטול, היינו טעמא דר' יהודה בן לקיש מתוך שאדם בהול על מת

אי לא שרית ליה אתי לכבויי א"ר יהודה בן שילא א"ר אסי א"ר יוחנן [א]הלכה כר' יהודה בן לקיש במת: אין ניאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן: תנו רבנן [ב]מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר:

מתני' [ג]מטלטלין נר חדש אבל לא ישן רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת:

גמ' [ג]ת"ר מטלטלין נר חדש אבל לא ישן דברי רבי יהודה ר"מ אומר [ג]כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו [ד]בשבת ר' שמעון אומר חוץ מן הנר הדולק בשבת כבתה מותר לטלטלה אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומם ור' אליעזר בר' שמעון אומר מסתפק מן הנר הכבה ומן השמן המטפטף ואפי' בשעה שהנר דולק אמר אביי רבי אליעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כאבוה בחדא דלית ליה מוקצה ופליג עליה בחדא דאילו אבוה סבר כבה אין לא כבה לא ואיהו סבר אע"ג דלא כבה אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומם מאי שנא הני אמר עולא סיפא אתאן לר' יהודה מתקיף לה מר זוטרא אי הכי מאי אבל אלא אמר מר זוטרא לעולם רבי שמעון וכי קשרי רבי שמעון בנר זוטא דדעתיה עלויה אבל הני דנפישי לא והתניא מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר התם קערה דומיא דנר הכא קערה דומיא דכוס א"ר זירא פמוט שהדליקו בו בשבת לדברי המתיר אסור לדברי האוסר מותר למימרא דרבי יהודה מוקצה מחמת מיאוס אית ליה מוקצה מחמת איסור לית ליה והתניא [ה]ר' יהודה אומר כל הנרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו [ו]בשבת אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר זירא פמוט שהדליקו עליו בשבת ד"ה אסור לא הדליקו עליו ד"ה מותר: אמר [ז]רב יהודה א"ר מטה שיחדה למעות אסור לטלטלה מיתיבי' רב נחמן בר יצחק מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ומה

רש"י

אי לא שרית ליה וכו'. אבל במוטל לחמה לא שרי: **מתני' מטלטלין נר חדש.** שאינו מאוס וחזי לאישתמושי (א) להדיא שלא דלק בו נר מעולם: **אבל לא ישן.** דמוקצה מחמת מיאוס הוא: **גמ' חוץ מן הנר שהדליקו.** ואף על גב שכבה אסור דאית ליה לרבי מאיר מוקצה מחמת איסור ולית ליה מוקצה מחמת מיאוס: [ח]**חוץ מן הנר הדולק בשבת.** בעוד שהוא דולק אסור שמא יכבה הנר: **עששית.** כוס גדול של זכוכית שקורין לנפ"א: **לא יזיזם ממקומן.** ואפי' כבה הנר ולקמן מפרש טעמא: **מן הנר הכבה.** דכיון דכבה והולך לא מחייב תו משום מכבה: **כבה אין לא כבה לא.** דלא שמעינן ליה לרבי שמעון דשרי במתני' אלא מותר שמן שבנר ושבקערה דמשמע לאחר שכבה: **מאי אבל.** מדקאמר אבל מכלל דבנר מותר: **בזוטא.** דדעתיה עליה מבע"י סבר שיכלה השמן מהר ואשתמש בנר לכשיכבה: **אבל הני.** לא אסיק אדעתיה שיכבו כל היום: **ור' שמעון מתיר.** וקערה נפישא. קשיא קערה אקערה: **דומיא דנר.** קתני לה דזוטרא: **פמוט.** מנורה של מתכת ואינה מאוסה: **לדברי המתיר.** ר' מאיר המתיר בנר ישן: **אוסר.** בהאי דמוקצה מחמת איסור כדקתני לעיל חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת: **לדברי האוסר.** רבי יהודה האוסר בנר ישן של חרס התם הוא דמאיס אבל הכא שרי ולית ליה מוקצה מחמת איסור: נר של מתכת לא מאיס כגון של נחשת דלא בלע: **שיחדה למעות.** מיתסרא בהזמנה בעלמא ואע"פ שלא הניח עליה מעולם: **מטלטלין נר חדש.** והא רבי יהודה קאמר לה דאית ליה מוקצה. אלמא לא מיתסר בהזמנה מדקאמר אבל לא ישן ולא קתני אבל לא המיוחד לכך: הניח

תוספות

רב הכא טלטול מן הצד הא תנן בפ' נוטל (לקמן קמב:) מעות שע"ג הכר מנער את הכר והן נופלות ואבן שעל פי החבית מטה על צדה וכו' ומוקי לה רב התם בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור והכא (ב) (חשיב) בשוכח[א] מדשרי שמואל[ב] וכל דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל השבת אפילו מניח חשיב כשוכח כי ההיא דמנער את הכיסוי והם נופלות אע"פ שמתכוין כיסה בדבר שאינו ניטל ואפי' רבנן דרבי אלעזר בן תדאי[ג] שרו בכי האי גוונא דהכא דהא שרו פגה שהטמינה בתבן וחררה שהטמינה בגחלים אם מגולה מקצתה ובמכוסה כולה פליגי דרבי אלעזר שרי אפי' מכוסה כולה דתוחב בכוש או בכרכר ואומר ר"י דיש לחלק דהכא עיקר הטלטול לצורך מת[ד] ולא דמי לכל הנהו שעושה עיקר הטלטול לצורך כר וחבית ולא לצורך מעות ואבן[ה] א)ולהכי לא מייתי הכא[ו] פלוגתא דר' אלעזר בן תדאי ורבנן[ז] וע"ק לר"י דאפי' בטלטול דמת שיש לאסור יותר משאר טלטול מן הצד כדפי' שרי שמואל ובסוף במה טומנין (לקמן דף נ:) אמר שמואל האי סכינא דביני אורבי דלה ושלפה והדר דלה שרי ואי לא אסיר ופירש בקונט' לקמן דאסור משום טלטול מן הצד וכן קשה דרב הונא אמר התם האי סליקוסתא דלה ושלפה והדר דלה שרי ואי לאו אסור א"כ אסר טלטול מן הצד ובסוף חולין אמרי בי רב טלטול מן הצד לא שמיה טלטול ואמרי בי רב היינו רב הונא כמו שמפרש ר"ת בספ"ק דסנהדרין (דף יז: וסס)(ט) ונראה לר"י דרב הונא ושמואל לא אסרי התם משום טלטול מן הצד אלא משום שמסיר עפר ומרחיב הגומא ואיידי דאיירי לעיל מיניה בגומא נקטה ומותיב מהטומן לפת ולנונות דסתם לפת ולנונות לאו דלה ושלפה ולהכי חשיב הש"ס תיובתא ור"ה ושמואל הוו ידעי לה דמתני' היא בסדר זרעים אלא דדחקי לאוקמה בדלה ושלפה והש"ס לא ניחא ליה לאוקמה הכי ועומדת בתיובתא:

מתוך שאדם בהול על מתו אי לא שרית לי' אתי לכבויי. ואע"ג דגבי ממון אמרינן איפכא[יא] אי שרית ליה אתי לכבויי היינו משום שאין מלטער על ממונו כמו על מתו[יב] ואי שרית ליה מתוך שיהא טרוד להציל[יג] ישכח שהיום שבת ויבא לכבות בשוגג אבל על מתו מלטער ביותר ואי לא שרית ליה אתי לכבויי במזיד[יד]:

שבנר ושבקערה אסור ור' שמעון מתיר. ואחר השבת מותר אפי' לר' יהודה וה"נ תניא לקמן גבי נויי סוכה אסור להסתפק מהן עד מוצאי י"ט האחרון אבל בתר הכי שרי וקשה לר"י דמ"ש מנר חנוכה דתניא כבה ליל ראשון מוסיף עליו בליל ב' ומדליק בו כבה ליל ח' עושה לו מדורה בפני עצמו מפני שהוקצה למצותו ואומר ר"י דנר חנוכה עיקרו לא להנאתו בא אלא לפרסומי ניסא ומשום חביבותא דנס אינו מצפה שיכבה אלא מקצה לגמרי למצוה[טו] אבל נר שבת להנאתו בא יושב ומצפה שיכבה[טז] ולכך מותר וא"ת ומ"ש נר שכבה דאסור לטלטל לר' יהודה מסוכה רעועה דעלמא דמהני בה תנאי כדאמר לקמן בשמעתין ואם התנה עליה הכל לפי תנאו ומוקי לה במסכת ביצה (דף ל:) בסוכה דעלמא ורעועה דאתמול דעתיה עלויה שתפול ונר נמי דעתיה עלויה שיכבה ואמאי אין מועיל תנאי להסתפק ממותר השמן ולר"ש נמי יועיל תנאי להסתפק מן השמן המטפטף בשעה שהנר דולק וי"ל דהתם סוכה דעלמא היתה עשויה מזמן גדול ועתה ביה"ש אינו בודל ממנה ויושב ומצפה מתי תפול אבל נר עיקר הקצאתו הוא ביה"ש ודחייה בידי' לצורך שבת וחמיר טפי ולא מהני ביה תנאי[יז]: **לדברי המתיר אסור.** פי' בקונטרס לדברי ר' מאיר[יח] וא"ת מאי קמ"ל הא בהדיא קאסר ר' מאיר נר שהדליקו בה באותו שבת וי"ל דה"א ה"מ בנר של חרס דאית ביה תרתי מוקצה מחמת מיאוס ומחמת איסור קמ"ל דאפי' בשל מתכת דלא מאיס ולית ביה אלא מוקצה מחמת איסור אסר ר' מאיר ואין נראה לר"ת[יט] דלפי זה הא דמסיק דברי הכל אסור לא הוי אלא ר' מאיר ור' יהודה דקאי עלייהו ולא ר"ש[כ] ומפרש וכן פר"ח לדברי המתיר[כא] היינו ר' שמעון[כב] אסר כאן בפמוט דהא פמוט גדול הוא ככוס וקערה ועששית כמו פמוטות של בית ר' דשילהי כל כתבי (לקמן קכא:) לדברי האוסר היינו ר' מאיר ור' יהודה דאסרי בנר חרס שהדליקו בו באותו שבת[כג] וה"מ בנר של חרס דאיכא תרתי מוקצה מחמת מיאוס ומחמת איסור אבל בנר מתכת שרו ומסיק[כד] דאפי' בשל מתכת אסר ר' מאיר[כה] וה"נ אמרי' בפ"ק דחולין (דף טו.)[כו] ע"כ לא שרי רבי מאיר אלא במבשל דראוי לכוס אבל בשוחט[כז] לא[כח] ג): **מטה שיחדה למעות אסור לטלטלה.** נראה דאפי' לצורך גופה או לצורך מקומה אסור דכיון שיחדה למעות שוב אין עושין ממנה שום תשמיש והויא כחצוצרות דאסור לטלטלה לרבי יהודה אפילו לצורך גופה ומקומה ולרבי שמעון לא אסור שום מוקצה לצורך גופו ומקומו אלא מוקצה מחמת חסרון כיס:

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה כא סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיא סעיף א:

מט ב מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יב ופרק כו הלכה יד סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רסה סעיף ג וסימן רעט סעיף א:

נ ג מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה י יא טוש"ע או"ח סימן רעט סעיף א:

לעזי רש"י

לנפ"א. מנורה.

תום' ישנים

א) וא"ש[ח] דהכא[ט] שרי טפי ככר או תינוק מטלטול מן הצד ובפ' נוטל (דף קמב:) אמר לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד ואסרינן לכ"ע ע"י ככר או תינוק שאר דברים שלא במת אע"ג דשרי טלטול מן הצד (למת)[י]:

ב) ורשב"א מפ' דהכא חמיר טפי לפי שהוא בסיס לדבר האסור[יז]:

ג) ורשב"א מפרש דאפילו למאי דס"ד אתי ההיא דחולין שפיר דבמוקצה מחמת איסור דהתם אפי' ר"ש מוד' אף על גב דשרי בנתנבלה בשבת התם אינו מעלה על לבו שישחטנה שום אדם בשבת והוי כמו דיש במינו במחובר דפרש"י דביצה [דף כד:] דאפילו ר"ש אסר כגרוגרות וצימוקין מדלא לקמן מאתמול אקצינהו:

מוסף תוספות

א. כגון שמת בשבת. רא"ש. ב. דאי במניח לא הוי שרי שמואל. רא"ש. ג. [ד]סברי טלטול מה"צ שמי' טלטול. תוס' הרא"ש. ד. שאסור לטלטלה, ולא לצורך המטה, ולהכי שמי' טלטול. תוס' הרא"ש. ה. ואגביה מטלטל המעות עמו וכו' וכיון שא"א לעשות צורך של היתר בלא טלטול האסור, מותר לטלטל אגב ההיתר. תוס' הרא"ש. ו. אלא פלוגתא דר' יהודה בן לקיש ות"ק [דפליגי במת. רא"ש], ולא מייתי ההיא. תוס' הרא"ש. ז. משום דלא דמי לטלטול מה"צ. תוס' הרא"ש. ח. שיש חילוק בין טלטול מה"צ דמת לטלטול מה"צ דעלמא. תוס' הרא"ש. ט. דאסר רב טלטול מה"צ. תוס' הרא"ש. י. אלמא שאני טלטול מה"צ דעלמא מבמת. תוס' הרא"ש. יא. דאסרי' להציל מפני הדליקה משום. תוס' הרא"ש. יב. ולא אתי לכבויי אי לא שרינן ליה, אבל. תוס' הרא"ש. יג. כמה דברים. שיטה להר"ן. יד. ואי שרית לי' לא אתי לכבויי, דהא הצלה דפעם אחת בלחוד היא. ריטב"א. שאינו מציל אלא את המת לבד, לא שייכא בהא מילתא טירדא כלל. שיטה להר"ן. טו. [ו]רוצה שידלק הנר כולו. תוס' הרא"ש. טז. שישאר בה אחר השבת. תוס' הרא"ש. יז. כדאמרי' לקמן הנח לנר שמן ופתילה הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור, הלכך לא מהני ביה תנאה. תוס' הרא"ש. יח. דמתיר מוקצה מחמת מיאוס. תוס' הרא"ש. יט. לפרש דברי המתיר היינו ר"מ. תוס' הרא"ש. כ. דלית [ל]יה מוקצה מחמת איסור. פי' הר"ן. כא. בנר קטן. תוס' הרא"ש. כב. שהוא מתיר בכל איסור דמוקצה מחמת איסור. רמב"ן. כג. [הכא] מותר, דר' יהודה לית לי' מוקצה מחמת איסור, ור"מ נמי לא אסר נר שהדליקו באותה שבת אלא דוקא בנר. תוס' הרא"ש. כד. אלא אי אתמר הכי אתמר, פמוט שהדליקו עליו באותה שבת ד"ה אסור. רמב"ן. כה. דר"י ור"מ נמי אית להו מוקצה מחמת איסור לחודיה, ואפי' אינו במוקצה מחמת מיאוס כלל. רמב"ן. כו. גבי המבשל בשבת, בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל. תוס' הרא"ש. כז. דאין ראוי לְכוס. תוס' הרא"ש. כח. אלמא דר"מ אית לי' מוקצה מחמת איסור לחודי', [ו]היינו לפי מסקנא דשמעתין. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) [לקמן מו: ביצה ל:], ב) חולין יד:, ג) תוספתא שבת פ"ד, ד) י"ג באותה שבת, ה) חולין טו., ו) בכ"י באותה שבת, ז) [לפמ"ש תוס' יבמות קח: ד"ה אמר וכו' מוכח דסי' גרסת' הכא רב הונא ע"ש], ח) [דבור זה שייך לעיל במשנה], ט) בתוד"ה אלא, י) שייך לעמוד הקודם, כ) [לקמן קיז:], ל) [בש"ס לא נמצא מקומו אלא בשאלתות פ' וישלח הביאו הרא"ש פרק במה מדליקין רס"ט ובטור וב"י סימן תרעז],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מטלטלין וכו' לאישתמושי ביה להדיא: (ב) תום' ד"ה דכ"ע טלטול וכו' אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור והכא חשיב כשכח מדשרי שמואל דאפילו מניח דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל השבת חשוב כשכח כי הסיא דמנער:

גליון הש"ס

תום' ד"ה דכ"ע כו' אפילו מניח חשיב כשוכח כי ההיא דמנער. עי' לקמן דף נא ע"א תוס' ד"ה או שטמן: **בא"ד** דהכא עיקר. עי' לעיל דף לט ע"א תוס' ד"ה מפני שמזיז: **בא"ד** הוו ידעי לה דמתני' היא. עי' מנחות דף ט ע"א תוס' ד"ה חסר הלוג. ומו"ק דף ה ע"א תוס' ד"ה לאתויי: **תום'** ד"ה שיחדה כו' והויא כחצוצרות. לעיל דף לו ע"א:

מוסף רש"י

מותר השמן שבנר. נר קרויי"ל, מותר השמן שנותן בנר או בקערה, שמן הניתן להדלקת הנר של שבת וכבה, המותר יש בה משום מוקצה ואסור (ביצה ל:). **מטלטלין נר חדש.** שלא הדליקו בו מעולם, נר של חרס וכשהוא חדש חזי למירמי ביה פירי, **אבל לא ישן.** דמוקצה הוא מחמת מיאוס, שהדעת קצה בו (חולין יד:). **כל הנרות של מתכת מטלטלין.** דשל מתכות לא מאיסי אפילו ישנים, כגון של נחושת וכיוצא בהן. **חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת.** שהיה נר דולק בו בין השמשות, דמוקצה מחמת איסור, שאסור לכבות הנר, נאסר גם הוא לטלטל, וכיון שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכל היום (שם טו.).

רב נסים גאון

אמר ר' זירא פמוט שהדליקו עליו באותה שבת לדברי המתיר אוסר לדברי האוסר מתיר. פמוט מין מנורה ויש לה קנה אחד, ובמנחות בפרק הקומץ את המנחה [דף כח] כשאמרו על דרך קושיא ואימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים, השיבו ההוא פמוט מיתקרי. והפמוט שהזכיר ר' זירא בשמועה זו נחשת היא וחדש ואינו נמאס, ואם הדליקו עליו נר באותו שבת הרי הוא מוקצה מחמת איסור ולפי שהוא מנוקה מלכלוך לא הוי מוקצה מחמת מיאוס. ועל דעת ר' מאיר שהיה מתיר טלטול הפמוט אם לא הדליקו עליו באותה שבת, זה הפמוט אע"פ שהוא כחדש שאינו נמאס אסור לטלטלו לפי שנהיה מוקצה מחמת איסורו מפני הנר שהדליקו עליו באותו יום. ועל דעת ר' יהודה שהיה אוסר טלטול נר חדש הרי הפמוט מותר לטלטלו לפי שנראה נר חדש ואינו מאוס. ולפיכך באה הקושיא מידי למימרא דר' יהודה מוקצה מחמת מיאוס אית ליה מוקצה מחמת איסורו לית ליה והתניא. ובגמ' דבני מערבא גרסי מעשה היה וטילטלו פמוט מתחת הנר בשבת מה אנן קיימין, אי כר' מאיר אפילו פמוט יהא אסור כמו שאמר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בה באותה שבת וזה הפמוט הדליקו בו באותה שבת והרי הוא לר' מאיר אסור, ואי כר"ש אפילו נר עצמו יהא מותר וכל שכן הפמוט שיהא מותר ואין אנו צריכים להודיענו זה ההיתר בפמוט על דעת ר' שמעון שהיה סובר נר עצמו מותר לטלטלו, וכ"ש פמוט מתחתיו. אלא כן אנן כר' יהודה דר' יהודה אומר נר מאוס פמוט אינו מאוס. וזה סיוע הפירוש שפירשנו, אבל בארתי זה הטעם כי ראיתי מי שפירש אותו בטעם אחר וסבר שר' שמעון שהוא מתיר בנר אוסר בפמוט. ולדבריהם בתלמוד ארץ ישראל אי כר' שמעון אפילו נר עצמו יהא מותר נתבאר כבר שר' שמעון מתיר הנר עצמו וכ"ש הפמוט.

רבינו חננאל

כי לא שרית ליה לטלטולי אתי לכבויי ולמעבד איסורא דאורייתא. א"ר יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה בן לקיש במת. **ואין ניאותין ממנו לפי שאינו** מן המוכן. ת"ר מותר השמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק ממנו, ור"ש מתיר. **מטלטלין** נר חדש אבל לא ישן, אע"ג דקיי"ל דהלכתא כר' שמעון בכולה שבת, בהא לית הלכתא כוותיה, חדא דתנא דידן קתני דברי ר' יהודה סתמא במתניתין. ובברייתא מפרש דברי ר' יהודה מטלטלין נר חדש אבל לא ישן, ר' מאיר אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בה באותה שבת. נמצא ר' מאיר ור' יהודה שניהן אוסרין בנר שהדליקו בו באותה שבת, ור"ש מתיר ולית הלכתא כוותיה, דהוא יחיד במקום רבים. ואע"פ דא"ר יוחנן אנו אין לנו אלא בנר כר' שמעון, אמרו ליה לר' יוחנן לא סבירא ליה טעמא דר"ש. **ואפילו** ר"ש לא שרי לטלטולי בשבת (ב)נר שכבה אלא בנר קטן דכיון דהוא נר קטן ושמנו מעט דעתו עליו מאתמול לכשיכבה יטלטלנו ואינו מוקצה, אבל נר גדול כגון כוס [ו]קערה ועששית שיתכן שידליקו היום כולו לא אמרינן דחשיב עלייהו מאתמול לכשיכבו יטלטלם, אלא אמרינן ודאי כיון דגדולים הן נתייאשו מלטלטלן ומוקצין הן, לפיכך קתני סיפא אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומם. וכן כיוצא בהן, פעמים שיש קערה ועששית קטנה דומיא דנר קטן ודינם כדין נר קטן, ופעמים שיש נר גדול דומיא דקערה ועששית ודינו כדינם. והא דא"ר אלעזר [בר"ש] מסתפק אדם מנר הכבה ומשמן המטפטף אע"פ שהנר דולק. א)**א"ר זירא** פמוט שהדליקו עליו לדברי המתיר בנר אסר בפמוט, כלומר לר' שמעון דמתיר בנר קטן בפמוט שהוא גדול אוסר, ולדברי ר' מאיר ור' יהודה שאוסרין בנר של חרש מפני שהוא מטונף והוא צאוי כולו ולפיכך הקצהו מאתמול, בפמוט שהוא של מתכת ואינו מטונף מתיר. **ירושל'** נר מאוס, פמוט אינו מאוס. תני נר המונח על הדלת פותח ונועל בשבת ובלבד שלא יתכוין לכבות. רב ושמואל פתרין לה בשוכח ומקללין למאן דעבד כן, [יכרת] ה' לאיש אשר יעשנה וגו'. **ואקשי'** ולר' יהודה מוקצה מחמת מיאוס אית ליה, מוקצה מחמת איסור שהדליקו בה באותה שבת לא, והתניא ר' יהודה אומר כל הנירות של מתכת מיטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בה באותה שבת. **ואסיקנא** הכי, לדברי הכל פמוט היא שהיא מנורה שאין לה אלא קנה אחד ואין על ראשה אלא כף אחת, הדליקו עליו באותה שבת דברי הכל (אחד) אסור, לא הדליקו עליו דברי הכל מותר. **הא** דאמר רב מיטה שייחדה למעות והניח עליה מעותב), והיו עליה המעות כל בין השמשות, אע"פ שנטלו המעות עכשיו ואינם במיטה אסור לטלטלה, אסיקנא דרב

א) עי' ברשב"א ורמב"ן. ב) ט"ס כאן.